ב ס ״ ד

בהיכלו

גליון מס 118

פרשת **אחרי** תשפ״ד

מיסודו של
מרן מוהרא״ש זי״ע

בנשיאות מו״ר
הרה״צ ר׳
יצחק שמואל
אהרן לעזער
שליט״א

נחלת המים המהבהבים

מוֹהַרַנ״תְ זַ״ל הִבְטִיחַ, מִי שֶׁיִּהְיֶה חָזָק בְּכָל יוֹם בִּטְבִילַת מִקְוֶה בִּשְׁבִיל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, יֵשׁ לוֹ תִּקְוָה טוֹבָה לְתַקֵּן אֶת כָּל מַה שֶּׁפָּגַם, וּפַעַם אַחַת יָצָא מֵהַמִּקְוֶה וְנֶהֱנֶה אָז מְאֹד מֵהַמַּיִם, עָנָה וְאָמַר, מֵחֲמַת שֶׁהַמַּיִם נִמְשָׁכִים מִמָּקוֹם גָּבוֹהַּ וְעֶלְיוֹן מְאֹד, וְהוּא כֻּלּוֹ רוּחָנִיּוּת, עַל כֵּן נִמְשָׁךְ לְהָאָדָם טוֹבָה גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁמִּקְוֶה אֵינָהּ מַזֶּקֶת כְּלָל, וְהָרוֹפֵא שֶׁאוֹמֵר שֶׁמִּקְוֶה מַזֶּקֶת אֵינוֹ רוֹפֵא, אַדְרַבָּה יֵשׁ בָּאָדָם נְקֻבֵי זֵעָה, שֶׁעַל יְדֵי טְבִילָה בַּמִּקְוֶה נִפְתָּחִים וְנִתְרַפֵּא גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת.

בְּשָׁעָה שֶׁאָדָם טוֹבֵל אֶת גּוּפוֹ כָּאן לְמַטָּה, אָז בּוֹ בָּרֶגַע נִשְׁמָתוֹ נִטְבֶּלֶת לְמַעְלָה בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, וְעַל כֵּן אַשְׁרֵי מִי שֶׁטּוֹבֵל בְּכָל יוֹם, וּמַה טּוֹב וְנָעִים לְהַתְחִיל אֶת הַיּוֹם עִם טְבִילַת מִקְוֶה, כִּי מוֹהַרַנ״תְ זַ״ל אָמַר, אֲשֶׁר הַנְּשָׁמָה שֶׁל הָאָדָם אֵינָהּ חוֹזֶרֶת אֵלָיו אֶלָּא עַל יְדֵי טְבִילָה בְּמִקְוֶה, וְאָמַר, שֶׁטְּבִילַת מִקְוֶה מַמְשֶׁכֶת עַל הָאָדָם יִרְאַת שָׁמַיִם גְּדוֹלָה מְאֹד, וְזֶה הַסִּימָן שֶׁל יֶרֶא שָׁמַיִם, בְּאֵם רָגִיל בְּכָל יוֹם בִּטְבִילַת מִקְוֶה, וְאֵינוֹ מְחַסֵּר יוֹם אֶחָד בְּלִי טְבִילַת מִקְוֶה, וְצָרִיךְ לַחֲשֹׁב, מִי יוֹדֵעַ אוּלַי זֶה הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁלִּי, וְלָכֵן כְּדַאי לִי לִטְבֹּל בְּעַצְמִי וְלֹא אֶצְטָרֵךְ שֶׁאַנְשֵׁי הַחֶבְרָא קַדִּישָׁא יִטְבְּלוּ אוֹתִי.

המבחן

הַפָּרָשָׁה שֶׁלָּנוּ מְגַלָּה לָנוּ אֶת סוֹד הַהַצְלָחָה בָּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, מַה נּוּכַל לַעֲשׂוֹת אַחֲרֵת מִבְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֵּתוּ בְּעֵת "בְּקָרְבָתָם לִפְנֵי ה'". "מָוֶת" אֵינוֹ רַק מַמָּשׁ כִּפְשׁוּטוֹ, **כָּל נְפִילָה וְהִתְרַחֲקוּת יֵשׁ בָּהּ בְּחִינָה שֶׁל מָוֶת.**

אָז אֵיךְ מִתְקָרְבִים בַּצּוּרָה הַנְּכוֹנָה?

מְגַלֶּה לָנוּ רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קטו): אָדָם שֶׁהָיָה רָחוֹק עַד עַכְשָׁו, וְכָעֵת מִתְעוֹרֵר לְלֶכֶת בְּדַרְכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מִיָּד מַגִּיעָה מִדַּת הַדִּין וּמְקַטְרֶגֶת עָלָיו - זֶה שֶׁעַד עַכְשָׁו הָלַךְ בִּשְׁרִירוּת לִבּוֹ יִזְכֶּה כָּעֵת לְכָל הַנַּעַם וְהַמְּתִיקוּת?!, **אֶלָּא הֵם כָּל הַקְּשָׁיִים וְהַמְּנִיעוֹת שֶׁעוֹמְדִים לִפְנֵי הָאָדָם, מְנַסִּים לַחֲסֹם לוֹ אֶת הַדֶּרֶךְ לְחַיִּים טוֹבִים.**

אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָפֵץ חֶסֶד, וְרוֹצֶה בְּתִשּׁוּבָתָם שֶׁל רְשָׁעִים וְלֹא בְּמִיתָתָם, וְלָכֵן הוּא מַלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הַמְּנִיעָה, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה לְאָדָם בְּחִירָה, שֶׁעַדַיִן יִהְיֶה בְּאֶפְשָׁרוּתוֹ לְהִתְגַּבֵּר עַל כָּל הַקְּטֵרוּגִים הָאֵלּוּ, וְשָׁכֵן יִזְכֶּה לְהָאִיר אֶת חַיָּיו. אִם אֵין לָאָדָם שֵׂכֶל, וְהוּא רוֹאֶה שֶׁתֵּכֶף כְּשֶׁהוּא רוֹצֶה לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, בְּדִיּוּק אָז מַתְחִילִים לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו הַקְּשָׁיִים, הוּא מִתְיָאֵשׁ וְחוֹזֵר לַאֲחוֹרָיו, בְּדִמְיוֹנוֹ הוּא מַחֲלִיט שֶׁלֹּא צְרִיכִים אוֹתוֹ.

אֲבָל הַבַּר דַּעַת, הוּא יוֹדֵעַ שֶׁגַּם בְּתוֹךְ הַמְּנִיעָה נִמְצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁרוֹצֶה בּוֹ, וּמְחַכֶּה שֶׁיִּתְגַּבֵּר וְיִמְשֹׁךְ בְּרָצוֹן עִקֵּשׁ דְּקְדוּשָׁה! הוּא יוֹדֵעַ שֶׁשּׁוּם דָּבָר בְּעוֹלָם לֹא יָכוֹל לְרַחֵק אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אֶפְלּוּ שֶׁעָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה הוּא - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִמְצָא אִתּוֹ עִמּוֹ וְאֶצְלוֹ.

להתלבש בענן

אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן לִזְכּוֹת לְגִלּוּי אֱלוֹקוּת, לְהִתְקָרֵב אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מִבְּלִי שֶׁיִּהְיוּ מְנִיעוֹת, זֶהוּ הַמַּבְחָן הַגָּדוֹל - הַאִם כְּשֶׁיַּעַמְדוּ מוּלְךָ הַמְּנִיעוֹת וְהָעִכּוּבִים אַף עַל פִּי כֵן תַּמְשִׁיךְ בִּרְצוֹנוֹתֶיךָ לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר וְלֹא תִּתְבַּלְבֵּל מִשּׁוּם דָּבָר, אוֹ שֶׁחַס וְשָׁלוֹם תִּשָּׁאֵר בַּחוּץ.

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְתָאֲרִים אֶת הַהֶכְנָה שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה - "מֹשֶׁה עָלָה בֶּעָנָן, וְנִתְכַּסָּה בֶּעָנָן, כְּדֵי לְקַבֵּל תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁה" (יוֹמָא ד ע״א), **אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, לִזְכּוֹת לְאֵיזוֹ קְדֻשָּׁה שֶׁתִּהְיֶה, אֶלָּא עַל יְדֵי עָנָן - כִּסּוּיִים וּמְנִיעוֹת.**

כְּשֶׁאָדָם רוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, זֶה שֶׁיָּכוֹל בִּלְמוּדָיו הַמְאִירִים לְהָפִיחַ בּוֹ חַיִּים חֲדָשִׁים בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שׁוֹלְחִים לוֹ מְנִיעוֹת (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א׳, סִימָן ס״ו), וְאִם שׁוֹבֵר אֶת כָּל הַמְּנִיעוֹת וְלֹא מִתְיָאֵשׁ אָז יִזְכֶּה לְקַבֵּל הַרְבֵּה טוֹב עַל יְדֵי הַהִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק.

אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, לִזְכּוֹת לְאֵיזוֹ קְדֻשָּׁה שֶׁתִּהְיֶה, אֶלָּא עַל יְדֵי עָנָן - כִּסּוּיִים וּמְנִיעוֹת

הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מְגַלָּה לָנוּ בְּפָרָשָׁתֵנוּ אֶת הַסּוֹד הַזֶּה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצַוֶּה לְמֹשֶׁה לְרַבֵּנוּ לוֹמַר לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶת הַדֶּרֶךְ לְהִתְקָרֵב אֶל הַקֹּדֶשׁ, וְהַלְמּוּד הַזֶּה הוּא עֵבוּר כֻּלָּנוּ - הַכֹּהֵן מְרַמֵּז עַל כָּל יְהוּדִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְקַדֵּשׁ וְלַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה,"וְאַל יָבוֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ"!, אִם הָאוֹר הוּא לְלֹא צִמְצוּם - אֶפְשָׁר לִיפּוֹל, הַלְמּוּד הַנָּכוֹן הוּא - "כִּי בֶּעָנָן אֵרָאֶה אֶל הַכַּפֹּרֶת", אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ אֶלָּא עַל יְדֵי "עָנָן" - הַמְּנִיעוֹת וְהָעִכּוּבִים שֶׁשּׁוֹלְחִים לָאָדָם שֶׁרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהֵבֵן לְמַעֲשֶׂה!

(עַל פִּי זֹאת הַתּוֹרָה פָּרָשַׁת אַחֲרֵי סִימָן ב׳)

דיבור אחד

"אָמַר: "אִם מַאֲמִינִים בַּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ? צְרִיכִים לְהַאֲמִין שֶׁיֵּשׁ צַדִּיקִים גַּם כֵּן. כִּי כְּמוֹ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִמְצָא בְּוַדַּאי, כְּמוֹ כֵן נִמְצְאִים צַדִּיקִים בְּוַדַּאי, בְּכָל דּוֹר וָדוֹר". וְהֵבֵן מְאֹד" (שִׂיחוֹת הָרָן קצ״ב)

מכתב לשבת
ממכתבי מו"ר הרה"צ שליט"א
מהשנים הקודמות

מַפְתֵּחַ מַסְטֵר

בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ לְסֵדֶר
קְדוֹשִׁים [בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל] כ"ח נִיסָן ה'תשפ"ב

הַחַיִּים וְשָׁלוֹם וּבְרָכַת הַחַג וְכָל טוּב סֶלָה יַגִּיעוּ וְיִרְדְּפוּ אֶל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים אֲנָשִׁים נָשִׁים וְטַף הַגָּרִים בְּיִבְנְאֵל עִיר בְּרִסְלֶב, עִיר הַשִּׂמְחָה, וְדִי בְּכָל אֲתַר וַאֲתַר, הוי"ה עֲלֵיהֶם יַשְׁרֶה שְׁכִינָתוֹ תָּמִיד.

... שַׁבָּת רִאשׁוֹנָה אַחַר סִיּוּם הַחַג ... נִקְרֵאת "**שַׁבָּת מַפְתֵּחוֹת**" עַל שֵׁם הַמַּפְתֵּחוֹת הַנִּפְלָאוֹת שֶׁזָּכִינוּ לְקַבֵּל בַּחַג הַקָּדוֹשׁ שֶׁעָבַר עָלֵינוּ לְטוֹבָה, שֶׁעַל יָדָם יֵשׁ לָנוּ כּוֹחַ לִפְתֹּחַ כָּל שַׁעֲרֵי הַשָּׁמַיִם וּלְהוֹרִיק עָלֵינוּ בְּרָכָה וְשֶׂפַע קֹדֶשׁ בְּכָל הָעִנְיָנִים, וְעָלֵינוּ לִזְכֹּר תָּמִיד שֶׁהַמַּפְתֵּחַ הַכְּלָלִי, הַ"**מַּסְטֵר**". שֶׁפּוֹתֵחַ אֶת כָּל הַשְּׁעָרִים, הוּא מַפְתֵּחַ הַתְּפִלָּה, שֶׁמִּיָּד שֶׁאָדָם פּוֹתֵחַ אֶת פִּיו בִּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְיוֹדֵעַ הֵיטֵב שֶׁכָּל יְשׁוּעָתוֹ תְּלוּיָה רַק בְּיָדוֹ יִתְבָּרַךְ לְבַד, כָּל שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם פְּתוּחִים לְפָנָיו, וְסוֹף כָּל סוֹף יִזְכֶּה לִפְעֹל כָּל מִשְׁאֲלוֹת לִבּוֹ לְטוֹבָה.

עַל כֵּן אַחַי וְרֵעַי הַיְקָרִים, בּוֹאוּ נָא וְנַתְחִיל אֶת יְמוֹת הַסַּגִּיב עִם הַתְחָלָה חֲדָשָׁה בַּעֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה, וְנִשְׁתַּדֵּל בְּכָל יוֹם וָיוֹם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת גְּמוּרָה, וְלֹא נִקְמֹץ דִּבּוּרִים כְּלָל, רַק נְקַיֵּם "הַרְחֵב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ", שֶׁנַּרְחִיב הַדִּבּוּר מְאֹד לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּנְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט שֶׁל הַחַיִּים, וְאָז נִזְכֶּה לִרְאוֹת אֵיךְ שֶׁכָּל שַׁעֲרֵי הַשָּׁמַיִם יִהְיוּ פְּתוּחִים לְפָנֵינוּ, וְיִשְׁפַּע עָלֵינוּ רֹב שֶׁפַע קֹדֶשׁ בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת וְלֹא יֶחְסַר לָנוּ שׁוּם דָּבָר כְּלָל.

הַמְאַחֵל לָכֶם שַׁבַּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ וְחֹדֶשׁ טוֹב וְשָׂמֵחַ!

יפתח שמחל טרכין ליעניא

שו"ת בן ברסלב

מאת מוהרא"ש זי"ע

הַאִם גַּם לַצַּדִּיקִים יֵשׁ 'נְפִילוֹת'? וּמַדּוּעַ דַּוְקָא הֵם זָכוּ לִהְיוֹת צַדִּיקִים?

שָׁלוֹם וּבְרָכָה לִכְבוֹד הָרַב. רָצִיתִי לִשְׁאֹל: הַאִם גַּם לַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים הָיוּ נְפִילוֹת כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ לָאֲנָשִׁים כָּמוֹנוּ, אוֹ שֶׁהֵם מַצְלִיחִים לְהַחֲזִיק מַעֲמָד כָּל הַזְּמַן? וּמָה זֶה נִקְרָא 'נְפִילָה' אֵצֶל הַצַּדִּיקִים? וּמַדּוּעַ ה' יִתְבָּרַךְ בָּחַר דַּוְקָא בַּאֲנָשִׁים מְסָיָמִים שֶׁיִּהְיוּ צַדִּיקִים וְלֹא בַּאֲחֵרִים?

תשובה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' לְסֵדֶר עֵקֶב כ' אָב ה'תשע"ב

שָׁלוֹם וּבְרָכָה אָל ... נֶרוֹ יָאִיר וְיִזְרַח.

לְנָכוֹן קִבַּלְתִּי אֶת מִכְתָּבְךָ.

רַבֵּנוּ זַ"ל אָמַר (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן ע"ב) שֶׁגַּם לְהַצַּדִּיקִים הַכִּי גְּדוֹלִים יֵשׁ יֵצֶר הָרַע גָּדוֹל מְאֹד, אֲבָל הַיֵּצֶר הָרַע שֶׁלָּהֶם זֶה מַלְאָךְ קָדוֹשׁ, הַיְנוּ מִדַּת הַגְּבוּרָה שֶׁנֶּאֱחַז בָּהֶם, אֲבָל הַיֵּצֶר הָרַע שֶׁל הֶמּוֹן עַם, הוּא מְגֻשָּׁם מְאֹד שֶׁבָּא מֵעֲכִירַת הַדָּמִים וְכוּ', וְזֶה יֵצֶר הָרַע מִזֶּהֶם שׁוֹטֶה פֶּתִי וְסָכָל וְכוּ', שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר תַּאֲוַת נָשִׁים וְכוּ', וְהַיֵּצֶר הָרַע הַזֶּה הוּא שְׁטוּת וְשִׁגָּעוֹן וְסִכְלוּת גָּדוֹל, כִּי מִי שֶׁיּוֹדֵעַ קְצָת מִגְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְאֵיךְ שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, לוֹ כְּבָר אֵין נִסְיוֹנוֹת קָשִׁים וּמָרִים שֶׁל יֵצֶר הָרַע מְגֻשָּׁם וּמְזֹהָם בְּתַאֲוַת נאוף וְכוּ', יֵשׁ אָצְלוֹ נִסָּיוֹן שֶׁל מִדַּת הַגְּבוּרָה דִּקְדוּשָׁה.

הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ שֶׁגַּם צַדִּיקִים גְּדוֹלִים יֵשׁ לָהֶם נְפִילוֹת וְכוּ', אֲבָל רַבֵּנוּ זַ"ל אָמַר (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן ל"ח) שֶׁהַיְרִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת שֶׁל גְּדוֹלֵי מְבֹחָרֵי הַצַּדִּיקִים זֶה עֲדַיִן מַדְרֵגָה גְּבוֹהָה מְאֹד אֵצֶל שְׁאָר צַדִּיקִים וּמִכָּל שֶׁכֵּן לַהֶמּוֹן עַם.

כְּשֶׁהָיִיתִי יֶלֶד קָטָן הָיָה אָבִי מוֹרִי הַגָּאוֹן זי"ע רָגִיל לִקְנוֹת לִי סִפְרֵי סִפּוּרֵי צַדִּיקִים, וְהָיִיתִי קוֹרֵא אוֹתָם בִּתְשׁוּקָה עֲצוּמָה, וּמְאֹד מְאֹד הִתְלַהַבְתִּי גַּם כֵּן לִהְיוֹת צַדִּיק, אֲבָל כִּפְי שִׂכְלִי הַקָּטָן בֶּהֱיוֹתִי בְּגִיל צָעִיר הָיוּ לִי שְׁתֵּי קְשָׁיוֹת, וְלֹא הָיָה לִי שׁוּם תֵּרוּץ עַל זֶה, וְזֶה הִפְרִיעַ לִי מְאֹד, וּבְכָל פַּעַם שֶׁקָּרָאתִי יוֹתֵר וְיוֹתֵר סִפּוּרֵי צַדִּיקִים וּגְדֻלָּתָם, וְאֵיךְ שֶׁהֵם מְטַיְּלִים בַּשָּׁמַיִם וְכוּ', הָיוּ לִי שְׁתֵּי קְשָׁיוֹת חֲזָקוֹת עַד מְאֹד.

א. מַדּוּעַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּחַר דַּוְקָא בַּאֲנָשִׁים מְסָיָמִים שֶׁיִּהְיוּ

צַדִּיקִים וְלֹא בַּאֲחֵרִים?

ב. מַה זֶּה לַּעֲלוֹת בַּשָּׁמַיִם וְכוּ', אוֹ לְטַיֵּל בַּשָּׁמַיִם וְכוּ', אוֹ לִהְיוֹת בַּשָּׁמַיִם וְכוּ'?

וּכְשֶׁנַּעֲשֵׂיתִי בְּגִיל חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה וְאָז מָצָאתִי בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה סֵפֶר "מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ" [שֶׁזֶּה אוֹת הִתְחַזְּקוּת מִלְּקוּטֵי עֲצוֹת הַמְשֻׁלָּשׁ], סֵפֶר נִפְלָא כָּל כָּךְ, הִתְלַהַבְתִּי מֵהַסֵּפֶר הַזֶּה עַד שֶׁבְּיוֹם אֶחָד סִיַּמְתִּי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה כֻּלּוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, בְּתִשׁוּקָה עֲצוּמָה, וְאָז נִתָּרֵץ לִי שְׁתֵּי הַקְּשָׁיוֹת שֶׁהִפְרִיעַ לִי כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים.

אָז מָצָאתִי בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה סֵפֶר "מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ" [שֶׁזֶּה אוֹת הִתְחַזְּקוּת מִלְּקוּטֵי עֲצוֹת הַמְשֻׁלָּשׁ], סֵפֶר נִפְלָא כָּל כָּךְ, הִתְלַהַבְתִּי מֵהַסֵּפֶר הַזֶּה עַד שֶׁבְּיוֹם אֶחָד סִיַּמְתִּי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה כֻּלּוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, בְּתִשׁוּקָה עֲצוּמָה, וְאָז נִתָּרֵץ לִי שְׁתֵּי הַקְּשָׁיוֹת שֶׁהִפְרִיעַ לִי כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים

א. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא בָּחַר אֲנָשִׁים מְסָיָּמִים לִהְיוֹת צַדִּיקִים, אֶלָּא אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הַמְּסָיָּמִים בָּחַרוּ בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעָזְבוּ אֶת כָּל הַשְׁטוּיּוֹת שֶׁל הַבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וּמָסְרוּ נַפְשָׁם עֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאַף שֶׁהָיוּ גַּם לָהֶם עֲלִיּוֹת וִירִידוֹת וְכוּ', נִסְיוֹנוֹת קָשִׁים וּמָרִים וְכוּ', עִם כָּל זֹאת בָּחֲרוּ רַק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁנַּעֲשׂוּ צַדִּיקִים גְּדוֹלִים, וְלֹא הִסִּיחוּ דַּעְתָּם כְּרֶגַע מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ.

ב. עַל יְדֵי שֶׁאָדָם מַרְגִּיל עַצְמוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלָשׁוֹן שֶׁרָגִיל בּוֹ, שֶׁזֶּה נִקְרָא הִתְבּוֹדְדוּת, וּמַתְמִיד בָּזֶה יָמִים וְשָׁנִים, אֲזַי לְבַסּוֹף זוֹכִים לְהַגִּיעַ לְדְבֵקוּת כָּזוֹ עַד שֶׁמּוֹרִידִים אֶת הַשְׁכִינָה בְּזֶה הָעוֹלָם, וְהֵם מְסוֹבְבִים עִם אֱלוֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵין לְמַרְאֵה עֵינֵיהֶם רַק אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא שׁוֹמְעִים כְּלוּם רַק אֶת קוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ וְכוּ', וּמֵרֹב דְּבִיקוּתָם בּוֹ יִתְבָּרַךְ מְהַפְּכִים אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה הַגַּשְׁמִי וְהַחֻמְרִי אֶל רוּחָנִי, וּמְטַיְּלִים עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (וַיִּקְרָא כ"ו י"ב) "וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹקִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי לְעָם", וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י, אֲטַיֵּל עִמָּכֶם בְּגַן עֵדֶן כְּאֶחָד מִכֶּם וְלֹא תִּהְיוּ מִזְדַּעְזְעִים מִמֶּנִּי, הַיְנוּ מֵרֹב דְּבֵקוּת בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, מַרְגִּישִׁים מַמָּשׁ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְתָמִיד רַק מְדַבְּרִים עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְטַיְּלִים בָּעוֹלְמוֹת הָעֶלְיוֹנִים בְּשָׁמוֹת וְיִחוּדִים כְּמוֹ בְּבֵית וַעֲלָיָה וְכוּ', אֲשֶׁרֵיהֶם וְאַשְׁרֵי דְּבֵקֵיהֶם.

הַמְאַחֵל לְךָ בְּרָכָה וְהַצְלָחָה מִן הַשָּׁמַיִם

שיחות מוהר"ש

"שְׁלִיסְל שַׁבָּת"

[שַׁבָּת מַפְתֵּחַ]

מוֹהֲרָא"שׁ זַ"ל דִּבֵּר אוֹדוֹת מִנְהָג יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר יְסוֹדָתוֹ בְּהַרְרֵי קֹדֶשׁ, שֶׁהַשַּׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁאַחַר פֶּסַח נִקְרֵאת בְּפִי חֲסִידִים "שְׁלִיסְל שַׁבָּת" [שַׁבָּת מַפְתֵּחַ], וְלִכְבוֹדָהּ נוֹהֲגִים לֶאֱפוֹת חַלּוֹת מְיֻחָדוֹת, שֶׁעֲלֵיהֶן צוּרַת מַפְתֵּחַ, אוֹ שֶׁשָּׂמִים מַפְתֵּחַ בְּתוֹךְ הַחַלָּה, וּמְכַנִּים אוֹתָן "שְׁלִיסְל חַלּוֹת". וְכַוָּנַת הַמִּנְהָג הַזֶּה לְרַמֵּז עַל הַמַּפְתֵּחַ שֶׁל פַּרְנָסָה שֶׁהִיא בְּיָדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּעֲנִית ב ע"ב): 'שְׁלֹשָׁה מַפְתְּחוֹת הֵם בְּיָדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאֶחָד מֵהֶם הַמַּפְתֵּחַ שֶׁל פַּרְנָסָה'; עַיֵּן שָׁם, כִּי מִיָּד אַחֲרֵי חַג הַפֶּסַח אֲנַחְנוּ מְחַזְּקִים עַצְמֵנוּ בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה וַחֲזָקָה, שֶׁכָּל פַּרְנָסָתֵנוּ תְּלוּיָה אַךְ וְרַק בְּיָדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּפְתַּח לָנוּ הַפֶּתַח שֶׁל פַּרְנָסָה, וְתִמָּשֵׁךְ לָנוּ פַּרְנָסָה בְּשֶׁפַע לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

כִּי הִנֵּה בְּשִׁבְעַת יְמֵי חַג הַפֶּסַח הַקְּדוֹשִׁים, זָכִינוּ וְאָכַלְנוּ רַק מַצָּה, שֶׁהִיא מַאֲכַל עֶלְיוֹן וְקָדוֹשׁ מְאֹד, שֶׁאֵינוֹ מִגַּשְׁמִיּוּת עוֹלָם הַזֶּה כְּלָל, כִּי הוּא כְּעֵין אֲכִילַת מָן, שֶׁהוּא "לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם" (שְׁמוֹת טז, ד), מַאֲכָל הַמַּלְאָכִים, וְאֵינוֹ מָזוֹן גַּשְׁמִי כְּלָל, אֲבָל מִיָּד אַחֲרֵי פֶּסַח, חוֹזְרִים לֶאֱכֹל לֶחֶם גַּשְׁמִי, וּכְבָר צְרִיכִים לִפְתֹּחַ הַמַּפְתֵּחַ שֶׁל פַּרְנָסָה בְּהַרְחָבָה גְּדוֹלָה (עַיֵּן בַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ 'אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל' לְקוּטִים, מֵעִנְיַן זֶה).

וְהִנֵּה בִּימֵי הַחוֹל שֶׁאַחֲרֵי פֶּסַח, אֵין מִן הַחִיּוּב לֶאֱכוֹל פַּת דַּוְקָא, אֲבָל בְּהַגִּיעַ שַׁבָּת רִאשׁוֹנָה שֶׁאַחֲרֵי הַפֶּסַח, יֵשׁ חִיּוּב לֶאֱכוֹל פַּת לִכְבוֹד סְעֻדַּת שַׁבָּת קֹדֶשׁ, וְלִבְצֹעַ עַל לֶחֶם מִשְׁנֶה, וּצְרִיכִים לְקַיֵּם אוֹתוֹ עִם לֶחֶם גַּשְׁמִי, לְשֵׁם מִצְוַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְלָכֵן צְרִיכִים לְקַבֵּל אָז מִמַּפְתֵּחַ הַפַּרְנָסָה מִיַּד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ מָזוֹן בְּשֶׁפַע גָּדוֹל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וְעַל כֵּן אוֹפִים הַחַלּוֹת לִכְבוֹד שַׁבָּת זֹאת בִּצוּרָה שֶׁל מַפְתֵּחַ, לְהַזְכִּיר לִנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עַל דָּבָר זֶה, שֶׁאָז חוֹזְרִים אֶל מָזוֹן גַּשְׁמִי, וְהַזְּמַן מְסֻגָּל מְאֹד לְבַקֵּשׁ עַל פַּרְנָסָה בְּשֶׁפַע לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, שֶׁמִּשַּׁבָּת זֹאת, עַד חַג הַפֶּסַח לְשָׁנָה הַבָּאָה עָלֵינוּ לְטוֹבָה, לֹא יֶחְסַר לָנוּ מָזוֹן לְעוֹלָם וָעֶד, רַק יִהְיֶה לָנוּ שֶׁפַע קֹדֶשׁ תָּמִיד, כִּי דַּיְקָא מִשַּׁבָּת נִשְׁפָּעִים כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת, וּכְמוֹ דְּאִיתָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (יִתְרוֹ פח ע"א): 'כָּל בִּרְכָאן דִּלְעֵילָא וְתַתָּא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תַּלְיָין' [כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁלְּמַעְלָה וּלְמַטָּה תְּלוּיוֹת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת], וְאַשְׁרֵי הַמְנַצֵּל שַׁבָּת קֹדֶשׁ זֹאת עִם רְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִים, וּתְפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ שֶׁפַע קֹדֶשׁ תָּמִיד, וְאָז לוֹ יֶחְסַר לוֹ שׁוּם דָּבָר כְּלָל.

לשבת!

צמצום

וְאַל יָבוֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ

(ויקרא טז, ב)

// הַטָּעוּת

זֶה יֵצֶר הָרַע גָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ אֵצֶל בְּנֵי אָדָם, שֶׁהֵם חוֹשְׁבִים שֶׁיִּהְיוּ צַדִּיקִים גְּדוֹלִים בְּכָךְ שֶׁיַּעֲשׂוּ דְּבָרִים לְמַעְלָה מִפּוֹחָם, אוֹ דְּבָרִים שֶׁלֹּא צִוּוּ אוֹתָם, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכּוּ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.

// אַתָּה לֹא מְכוֹנָה

וּבֶאֱמֶת טָעוּת הִיא בְּיָדָם כִּי **כְּלָל גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לְצַמְצֵם אֶת עַצְמוֹ,** וּבְלִי מִדַּת הַצִּמְצוּם אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם פָּנִים וַאֲפִלּוּ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי **רִבּוּי אוֹר גּוֹרֵם לִשְׁבִירַת הַכֵּלִים וְאַחַר כָּךְ נַעֲשֶׂה לוֹ חֹשֶׁךְ גָּמוּר,** כִּי הָאָדָם אֵינוֹ מְכוֹנָה וּבְכָל פַּעַם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁיָּכוֹל לְפִי הַזְּמַן הַשָּׁעָה וְהַיְכֹלֶת.

// לִשְׁמֹחַ עִם כָּל נְקֻדָּה

הָעִקָּר בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם הוּא הָרָצוֹן, שֶׁיִּתְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּרָצוֹן וּבְכִסּוּפִים חֲזָקִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְיִרְצֶה לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְקַיֵּם מִצְוֹתָיו, וְכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה שֶׁזּוֹכֶה לַחֲטֹף תִּהְיֶה יְקָרָה מְאֹד אֶצְלוֹ, **וְזוֹ עִקַּר עֲבוֹדַת הָאָדָם - שֶׁכָּל נְקֻדָּה שֶׁזָּכָה לַעֲשׂוֹת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תִּהְיֶה חֲשׁוּבָה בְּעֵינָיו וִישַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בָּזֶה מְאֹד,** וְעַל יְדֵי זֶה יַצְלִיחַ בְּחַיָּיו, אַשְׁרֵי לוֹ.

(שִׂיחוֹת מוֹהֲרָא"ש חֵלֶק ז, עֵרֶךְ צִמְצוּם)

סיפור לשבת

הַהַבְטָחָה בְּאֶרְוַת הַסּוּסִים

גָּאוֹן וְקָדוֹשׁ הָיָה **רַבִּי שְׁלֹמֹה אֱלְיָשִׁיב** זַצַ"ל, בַּעַל הַ"לֶּשֶׁם שְׁבוֹ וְאַחְלָמָה", בְּקִיאוּת עֲצוּמָה הָיְתָה לוֹ הֵן בְּתוֹרַת הַנִּגְלֶה וְהֵן בְּתוֹרַת הַנִּסְתָּר. מְקֻבָּל גָּדוֹל הוּא הָיָה, וְיָדָיו רַב לוֹ בְּתוֹרַת הַחֵ"ן.

לְרַבִּי שְׁלֹמֹה הָיְתָה בַּת שֶׁלֹּא זָכְתָה לִפְרִי־בֶּטֶן בְּמֶשֶׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת אַחַר נִשּׂוּאֶיהָ. הָלְכוּ בְּנֵי הַזּוּג לְכָל טוֹבֵי הָרוֹפְאִים, וְלֹא רָאוּ שׁוּם אוֹר בְּקִצֵּה הַמְּנָהָרָה, אַךְ תִּקְוָה קְטַנָּה הָיְתָה לָהֶם - אוּלַי יְקַבְּלוּ תְּשׁוּבָה חִיּוּבִית מֵהָרוֹפֵא הַגָּדוֹל בָּעִיר וִילְנָא.

זְמַן רַב הִמְתִּינוּ בְּקֹצֶר רוּחַ לִתְשׁוּבָה, וּכְשֶׁהִיא הִגִּיעָה - לֹא הָיָה בָּהּ כָּל בְּשׂוֹרָה טוֹבָה. הָאִשָּׁה קָרְאָה אֶת תְּשׁוּבַת הָרוֹפְאִים - שֶׁלְּפִי הַטֶּבַע לְעוֹלָם לֹא יִהְיוּ לָהֶם יְלָדִים - וְנִשְׁבַּר לִבָּהּ בְּקִרְבָּהּ. מִבְּלִי יְכֹלֶת לַעֲצֹר אֶת עַצְמָהּ, יָצְאָה וְהָלְכָה לְעֵבֶר אֲרָוַת הַסּוּסִים שֶׁהָיְתָה מֵאֲחוֹרֵי הַבַּיִת, וְשָׁטַף דִּמְעוֹתֶיהָ לֹא נָעָצְרוּ... הִיא בָּכְתָה וּבָכְתָה עַל מַר גּוֹרָלָהּ לְלֹא הֶרֶף, "הַאִם אָכֵן נִשָּׁאֵר עֲרִירִיִּים כָּל הַחַיִּים?"...

כַּעֲבֹר זְמַן־מָה, וְהִנֵּה אֲבִיהָ הַגָּדוֹל - הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ רַבִּי שְׁלֹמֹה - נִצָּב לְצִדָּהּ. "מַדּוּעַ אַתְּ בּוֹכָה כָּל־כָּךְ?" שְׁאָלָהּ הָאָב, "וְכִי אֵינְךָ יוֹדַעַ אֶת הַסִּבָּה לְכָךְ?"... עָנְתָה הַבַּת מִתּוֹךְ כְּאֵב עָמוֹק, וְהָאָב אָכֵן יָדַע הֵיטֵב אֶת הַסִּבָּה לִבְכִיָּתָהּ, אַךְ הוֹסִיף וְשָׁאַל: "לֹא, לֹא, בִּתִּי. לֹא הִתְכַּוַּנְתִּי לִשְׁאֹל מַהִי הַסִּבָּה, כַּוַּנְתִּי הָיְתָה: מַדּוּעַ הָלְכְתְּ לְאֲרָוַת הַסּוּסִים כְּדֵי לִבְכּוֹת? לָמָּה יָצָאת מֵהַבַּיִת לִבְכּוֹת בְּכֶזֶה מָקוֹם?"...

שָׁמְעָה הַבַּת אֶת שְׁאֵלַת הָאָב, וְאָכֵן סִבָּה גְּדוֹלָה הָיְתָה לְכָךְ: "רָאִיתִי, אַבָּא, אֵיךְ שֶׁאַתָּה שָׁקוּעַ כָּל־כָּךְ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, וְיָדַעְתִּי גַּם יָדַעְתִּי שֶׁאִם אַתְחִיל לִבְכּוֹת בַּבַּיִת - אַתָּה מִיָּד תַּפְסִיק מִלִּמּוּדְךָ כְּדֵי לְהִיוֹת לְעֶזֶר וְסִיּוּעַ, וְלֹא רָצִיתִי לְבַטֵּל אוֹתְךָ מֵהַהַתְמָדָה שֶׁלְּךָ בְּלִמּוּד, לָכֵן יָצָאתִי מֵהַבַּיִת כְּדֵי לִבְכּוֹת פֹּה, לְמִנַּע בְּטוּל תּוֹרָתְךָ"...

רַבִּי שְׁלֹמֹה שָׁמַע אֶת דִּבְרֵי בִּתּוֹ, וְהִתְרַגֵּשׁ מְאֹד. מִתּוֹךְ סַעֲרַת רִגְשׁוֹתָיו, עָנָה וְאָמַר לָהּ: **"בִּתִּי הַיְקָרָה, אִם עָשִׂית כָּזֶה מַעֲשֶׂה, שֶׁעַל-אַף הַכְּאֵב הַגָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ לָךְ, הַצַּעַר הֶעָמֹק וְהַמְּרִירוּת שֶׁעוֹבֶרֶת עָלַיִךְ, לֹא רָצִית לְבַטֵּל תּוֹרָה אֲפִלּוּ לְרֶגַע קָט, אֲנִי מַבְטִיחַ לָךְ שֶׁתִּלְדִּי בֵּן, שֶׁגַּם הוּא יִהְיֶה מַתְמִיד עָצוּם בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, וְלֹא יְבַטְּלָהּ לְהַבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה!"**...

"צַדִּיק גּוֹזֵר וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַיֵּם" - כְּשָׁנָה אַחַר־כָּךְ, נוֹלַד לִבְנֵי הַזּוּג בֵּן שֶׁאָכֵן הָפַךְ לְסֵמֶל שֶׁל הַתְמָדָה וּשְׁקִיעוּת בַּתּוֹרָה, הֲלֹא־הוּא הַגָּאוֹן הַמַּפְלָא **רַבִּי יוֹסֵף שָׁלוֹם אֱלְיָשִׁיב** זַצַ"ל, שֶׁזָּכָה לַאֲרִיכוּת יָמִים מֵעַל לְגִיל מֵאָה שָׁנָה, וּבְכָל שְׁנוֹתָיו הָיָה יוֹשֵׁב וּמַתְמִיד בַּתּוֹרָה בְּאֹפֶן מַפְלִיא, עַד שֶׁהֵעִידוּ עָלָיו, שֶׁסַּפְסָל הָעֵץ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עָלָיו בְּלִמּוּדוֹ - נַעֲשָׂה בּוֹ שֶׁקַע, מֵרֹב הַתְמָדָה שֶׁל שָׁנִים רַבּוֹת...

"לְעוּבְדָא וּלְמַעֲשֶׂה" - לְעוֹלָם אֵין יֵאוּשׁ, וְעִקַּר תִּקְוַת הָאָדָם הִיא הַהִתְקָרְבוּת לַצַּדִּיקִים, הֵם הַנּוֹתְנִים לָאָדָם שֶׁכָּל אֵיךְ יַעֲבֹר אֶת הָעוֹלָם לְשָׁלוֹם, וּמַמְשִׁיכִים כְּאֶחָד הַשְׁפָּעוֹת טוֹבוֹת, רוּחָנִיִּים וְגַשְׁמִיִּים כְּאֶחָד.

(בתוך הנחל, ליל שבת פרשת שמיני תשפ"ד)

לזכות
בת שבע בת רות,
נחמן ישראל בן רות

לזכות
עמנואל בן יהודית אריאלה
להצלחת ולזיווג הגון בקרוב

לזכות
יצחק עזרא
בן אסתר נוגה
לזיווג הגון

לזכות ולרפואת
ר' **שלמה ברוך**
בן **רבקה** הי"ו

לקבלת הגליון באימייל מדי שבוע: BRESLEV.SHELY@GMAIL.COM

להשתתפות בזכות הגדולה בהדפסת והפצת הגיליון

בהעברה בנקאית:
ע"ש "ידידי עיר ברסלב"

בנק מרכנתיל, סניף: 725
מספר חשבון: 26437

בנדרים פלוס:
קופת "ידידי עיר ברסלב"

לציין בהערה: **עבור גיליון בהיכלו**